

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 12972-12-19 פלוני נ' פלונית

לפני כבוד השופטת עינת רביד, אב"ד

כבוד השופט נפתלי שילה

כבוד השופטת נועה גרוסמן

המערער פלוני – אדם שמונה לו אפוטרופוס
ע"י עו"ד רפי שדמי

נגד

המשיבה פלונית
ע"י עו"ד ד"ר יאיר שיבר ועו"ד דורון שיבר

פסק דין

השופט נפתלי שילה:

לפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה מיום 24.10.19 (תמ"ש 1365-05-18 מפי כב' השופט ארז שני), שביטל את הסכם הממון שעליו חתמו הצדדים בשנת 1988.

א. רקע עובדתי

1. המערער (להלן גם: **האיש**) נולד בשנת 1958 בישראל וכשהיה ילד, הוא התעורר בשתי עיניו.

2. הורי המערער רצו למצוא לבנם כלה ולהגשים את חלומם להינשא ולהביא ילדים לעולם. לפיכך, בשנת 1987 הם נסעו לברזיל עם בנם ויצרו שם קשר עם משפחה שלה בת בגיל עשרים (ילידת 1967) - היא המשיבה (להלן גם: **האישה**). האישה היתה באותה עת סטודנטית למשפטים בברזיל (שנה שנייה) ולאחר קבלת ברכתה של משפחתה, היא הסכימה להינשא לאיש, לעבור לחיות עמו בישראל ולהתגייס.

3. ביום 3.11.87 התייצבו הצדדים בפני פקיד ראשי בסאו פאולו וחתמו על הצהרה לפיה יחול ביניהם משטר רכוש של "שיתוף חלקי ברכוש" שלפיו יהיה ביניהם שיתוף נכסים ביחס לרכוש שיש להם באותו מועד וכן ביחס לרכוש שיהיה להם בעתיד, לרבות רכוש שיתקבל במתנה או בירושה (להלן: **ההסכם הברזילאי**).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 12972-12-19 פלוני נ' פלונית

4. ביום 23.11.87 הצדדים נישאו בנישואין אזרחיים בברזיל וביום 26.11.87 עלתה האישה
לארץ.
5. ביום 10.2.88 חתמו הצדדים על הסכם ממון בעברית (להלן: **ההסכם**) ומאחר שהאישה לא
ידעה כלל את השפה העברית, הוצג לה תרגום של ההסכם לשפה הפורטוגזית. על פי
ההסכם, חל משטר של הפרדת רכוש מוחלטת בין הצדדים לרבות ההכנסות שיקבל כל צד
וכל אחד יהיה הבעלים הבלעדי של כל רכוש הרשום על שמו, לרבות רכוש שנרכש במהלך
הנישואין ורק רכוש שיירשם ע"ש שני הצדדים יחדיו יהיה רכוש משותף.
6. ביום 23.3.88 הוגשה בקשה לאישור ההסכם לפי **חוק יחסי ממון בין בני זוג** תשל"ג – 1973
(להלן: **חוק יחסי ממון**) לבית משפט זה באמצעות עו"ד טלמון, שהומלץ ע"י עו"ד שהיה
עורך דינה של משפחת האיש.
7. ביום 11.4.88 התייצבו הצדדים ועו"ד טלמון בבית המשפט לצורך אישור ההסכם.
בפרוטוקול הדיון מצוין שהאישה אינה שולטת בשפה העברית וביהמ"ש שוחח אתה
באנגלית השגורה בפיה. האישה הצהירה שהיא חתמה על ההסכם **"מרצונה החופשי, אני
מבינה את מהות, משמעות ותוצאות ההסכם... חתמתי על העותק המתורגם והבנתי אותו.
חתמתי על התרגום מרצוני החופשי"**.
8. בסיום הדיון החליט בית המשפט כי: **"נדחה לעיון ולמתן החלטה ליום 19.4.88 בשעה
8:30...."** ועל ב"כ הצדדים עו"ד טלמון להגיש אישור נוטריוני של תרגום ההסכם
לפורטוגזית.
9. ביום 19.4.88 התייצב עו"ד טלמון לבדו בביהמ"ש ללא הצדדים ומסר את אישור התרגום
הנוטריוני של ההסכם. בסיום הדיון ניתנה החלטת ביהמ"ש לפיה:
**"נחה דעתי כי המבקשים חתמו על ההסכם ותרגומו לשפה הפורטוגזית מרצונם החופשי
בהבינם את משמעותו ותוצאותיו. אני נעתר לבקשת המבקשים ומאשר את ההסכם לפי
חוק יחסי ממון... ההסכם בתרגומו לשפה הפורטוגזית ואישור הנוטריון...יהיה חלק
בלתי נפרד מהחלטה זו"**.
10. האישה התגיירה, ביום 21.11.90 הצדדים נישאו כדמו"י ובמהלך הנישואין נולדו להם שתי
בנות.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 12972-12-19 פלוני נ' פלונית

11. הצדדים התגוררו בדירה בבעלות הורי האיש בX. בשנת 2002 רכשו הורי האיש דירה חדשה
בY ובחודש פברואר 2003 עברו הצדדים להתגורר בדירה זו.
12. בסוף שנת 2016 עבר האיש אירוע מוחי ועקב כך מונה לו אפוטרופוס בשנת 2017. תחילה
מונתה אחותו ולאחר מכן מונה לתפקיד זה המרכז הישראלי לאפוטרופוסות.
13. בשנת 2018 הגישה האישה תביעה לביטול ההסכם. לטענתה, היא הוטעתה לחשוב ע"י
האיש ובני משפחתו שההסכם שאושר בישראל זהה להסכם הברזילאי. לדבריה, הובטח לה
בסמוך לנישואין שלא יהיו לה דאגות כלכליות ויהיה לה נכס מקרקעין בישראל. האישה
טוענת שהליך אישור ההסכם לא נעשה כדין, יש לבטל את ההסכם עקב הטעייה ועושק ויש
לבטלו גם מאחר שהיא לא היתה מיוצגת ומטעמים של תקנת הציבור וחוסר תום לב.
14. האיש טען שההסכם אושר כדין לפני יותר משלושים שנה לאחר הליך מדוקדק ואין כל
עילה לבטלו. כתוצאה מנישואיה עם האיש, יצאה האישה ממעגל העוני והיא קיבלה
מגורים חנים בדירה במשך שנות נישואיהם הרבות. האישה קיבלה החלטה מושכלת
להינשא לאיש ולא הובטח לה כל רכוש. עו"ד טלמון וביהמ"ש הסבירו לאישה את משמעות
ההסכם והיא אישרה שהבינה את משמעותו. האישה חתמה עליו מרצון חופשי ולא ניתן
לבטלו. טענת האישה היא למעשה טענה של טעות בכדאיות העסקה. בנוסף, יש לאישה בית
בברזיל שהיא קיבלה בירושה והיא לא שיתפה בו את האיש. הדבר מלמד שאף היא
הסכימה למשטר של הפרדת רכוש.
15. ביהמ"ש קמא קיבל את תביעת המשיבה והורה על ביטול ההסכם (להלן: **פסה"ד**).
16. המערער לא השלים עם פסק הדין והגיש ערעור.
- ב. תמצית פסק הדין**
1. התביעה לא התיישנה מאחר שהמועד ליצירת העילה הוא המועד בו התעורר בין הצדדים
משבר. רק במועד זה נוצרה לראשונה סיבה לבחון את ההסכם. כמו כן, לא ניתן לאמר
שהתביעה הוגשה בשיהוי המצדיק את דחייתה. לא היתה לאישה סיבה לסבור שההסכם
שאושר בישראל שונה מההסכם הברזילאי ולכן אין לצפות ולתמוה על כך שהיא לא נקטה
בהליך לביטולו במועד מוקדם יותר.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 12972-12-19 פלוני נ' פלונית

2. במועד שבו אושר ההסכם לא התייצבו הצדדים בפני ביהמ"ש אלא רק עו"ד טלמון התייצב וביהמ"ש לא יכול היה להתרשם שהאישה הבינה את ההסכם באותו מועד. כמו כן, האישה לא היתה מיוצגת ועובדה זו מהווה נדבך של ממש במערכת השיקולים לביטול ההסכם.
3. כריתת הסכם ממון דורשת תום לב ברמה גבוהה יותר והגינות. "החתמתו של אזרח זר, שאינו יודע את השפה העברית, על הסכם אשר "הוסבר" לו על ידי עורך דין מטעם משפחת הנתבע וזאת מבלי שטרם האישור יוכל לקרוא את ההסכם, אגב שינוי מהותי של ההסכם אשר נחתם בברזיל זמן קצר קודם לכן, הוא ביצוע חוזה ואף ניהול משא ומתן לחתימה עליו, שלא בתום לב".
4. ההסכם בטל אף מחמת עושק. האישה היתה צעירה בת עשרים שרק עזבה את משפחתה, הגיעה למדינה זרה שהיא לא מכירה כלל ולא יודעת את שפתה ויש לה "חולשה כלכלית בולטת". קיים קשר סיבתי בין מצוקת האישה לבין הסכמתה להתקשר בהסכם וההסכם בלתי סביר וחורג מהמקובל. "תנאי ההסכם היו, בעצם, עבודת חינוך על פני עשרות שנים וללא כל תמורה פרט למחסה (כאשר מזון צריכה היתה התובעת להרוויח בעצמה)".
5. יש לבטל את ההסכם אף עקב טעות והטעייה. "הוכח בפניי כי לכל המאוחר בשנת 2002 הוסבר ההסכם לתובעת, ככזה שאם יוותר על כנו יקנה לה לפחות מחצית דירה... ברור כי הנתבע ובני משפחתו – זרועו הארוכה – ידעו כי מטעים הם את התובעת וכי בידיה של זו האחרונה אין כלים סבירים לבדוק ולברר". בנוסף נקבע כי: "טעות או הטעייה הנגרמות בשל הפרה בוטה של החובה לנהוג בהגינות ביחסי משפחה, מקלים את הנטל על הטוען לטעות או הטעייה".
- ג. **תמצית טענות המערער**
1. ההסכם מבטא את רצון הצדדים ואת הסכמתם מרצון חופשי וללא השפעה בלתי הוגנת. הליך אישור ההסכם היה תקין. האישה לא צירפה לתביעתה את פרוטוקול הדיון מיום 11.4.88 שמלמד על תקינות ההליך ומדובר במעשה חמור ביותר מצידה.
2. האישה הצהירה בעת אישור ההסכם שהיא קראה את תרגום ההסכם והיא אישרה במעמד הדיון שהתקיים באנגלית שהיא הבינה את משמעותו. לא ניתן לבטל את הקביעה השיפוטית של בית המשפט המחוזי כעבור יותר משלושים שנה ולהטיל דופי במסקנותיו של המותב שאישר את ההסכם. זאת, במיוחד שעה שהצדדים התנהלו לאורו של ההסכם

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 12972-12-19 פלוני נ' פלונית

- 1 לאורך השנים וזו היתה ציפייתם. הצדדים התייצבו בביהמ"ש עם תרגום של ההסכם
2 וביהמ"ש רק הורה להגיש אישור נוטריוני של התרגום. הא ותו לא. ההסכם עם התרגום
3 שהומצא לאישה לפני בואם לבית המשפט, יחד עם האישור הנוטריוני שהוגש לאחר מכן,
4 הם חלק בלתי נפרד מההחלטה שאישרה את ההסכם.
5
3. 6 מחודש אפריל 1988 ואילך ההסכם והתרגום לפרוטוגית היה בידי האישה וההסכם מבטא
7 את רצון הצדדים. במשך עשרות שנים המשיבה שתקה ולא טענה דבר כנגד ההסכם. היא
8 לא נקפה אצבע שלוש שנה ועובדה זו מדברת בעד עצמה. ההסכם אינו נגוע באי חוקיות
9 ואין הוא נוגד את תקנת הציבור. ההסכם לא קיפח את האישה. מצבה הרכושי לאחר
10 שההסכם בוטל לא טוב יותר ממצבה טרם כריתתו ובכל שנות הנישואין היא היתה סמוכה
11 על שולחנו של האיש והתקיימה ממשאביו היציבים. היא זכתה לרווחה, נסעה לא מעט
12 פעמים לחו"ל ולא חסר לה דבר.
13
4. 14 תביעת האישה הוגשה בשיהוי ניכר ופגעה באופן דרמטי בציפייה הלגיטימית של האיש.
15 האישה הגישה את תביעתה לאחר שלוש שנים שנה "תוך ניצול ציני ושימוש פסול בזכות
16 הגישה לערכאות וכל זאת כדי לנצל יתרון בלתי הוגן בהיות המערער בעיוורונו לאחר אירוע
17 בריאותי קשה, חסר יכולת לתפקד". האישה אף שמרה את זכויותיה בירושת הוריה בברזיל
18 בנפרד ולא שיתפה בהם את האיש. חזקה כי מי שכבר מימש את ההסכם ונהנה ממנו כשהיה
19 נוח לו, לא יוכל לבטלו לאחר מכן כשההסכם כבר לא נוח לו.
20
5. 21 ההסכם הברזילאי הוגש שלא כדין, לא צורפה לו חוות דעת של הדין הזר, אין לראותו
22 כהסכם תקף מאחר שהוא ללא חתימות הצדדים והוא קובע "שיתוף חלקי" בלבד. יש בו
23 גם סתירות מהותיות. בנוסף, אין בעדות האישה רמז לכך שהיא נעשקה, הוטעתה או
24 רומתה. טעה גם ביהמ"ש קמא כשקבע שעו"ד טלמון היה עורך דינה של משפחת האיש.
25 הוא לא היה קשור למשפחת האיש ורק הומלץ ע"י עו"ד שמשפחת האיש הכירה.
26
6. 27 לא היה כל מקום לקביעתו של ביהמ"ש קמא בסעיף 83 לפסה"ד לפיה משפחת האיש
28 "הבטיחה ליתן מחצית דירה ומראש לא התכוונה לקיים את הבטחתה" היות שהדבר כלל
29 לא הוכח ולא היה רלוונטי לתובענה.
30
7. 31 ביהמ"ש קמא פסק לחובתו הוצאות בסך של 80,000 ₪ אפילו שידע שזה כל הונו של האיש
32 שנחסך עבורו לשעת מצוקה בפוליסת ביטוח. מדובר בהטלת עונש חריג ובלתי סביר על

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 12972-12-19 פלוני נ' פלונית

המערער, שכלל לא השתתף בהליך עקב מצבו הרפואי ובמיוחד שעה ששתי תביעות קודמות
שהאשה הגישה נמחקו ללא צו להוצאות.

8. לכן יש לקבל את הערעור ולבטל את פסק הדין.

ד. תמצית טענות המשיבה

1. הערעור הוגש בחוסר תום לב קיצוני ע"י האפוטרופוס של האיש, ללא קבלת אישור בית
המשפט קמא להגשתו וזאת במטרה לנשל את האיש ממחצית דירה המגיעה לו והשייכת
לצדדים, למרות שהיא רשומה ע"ש אמו המנוחה של האיש. מי שעומדת מאחורי הערעור
ומי שאף שכרה את שירותיו של ב"כ האיש והתחייבה לשאת בכל ההוצאות של הליך
הערעור, היא אחותו של האיש שלוטשת עיניה לדירה שבה התגוררו הצדדים ושכאמור
שייכת להם. בכך, היא פוגעת קשות באפשרות שהמערער יזכה במחצית הדירה. מדובר
בניגוד עניינים בין האיש לבניה והתנהלותה מנוגדת לטובתו.

2. הערעור כולו נוגע למעשה רק לסך של 160,000 ₪ שהאיש צבר מעבודתו, היות שזה הרכוש
היחיד שנצבר ע"י הצדדים במהלך הנישואין. ככל שהערעור יידחה, יהיה על הצדדים לחלוק
סכום זה וכל המשאבים בערעור זה מופנים ע"י משפחת האיש על מנת להשיג סך של 80,000
₪ עבורו, גם במחיר סתימת הגולל על האפשרות שהמערער יוכל לקבל מחצית מהדירה
שבה הם התגוררו שנים רבות, ואשר רשומה ע"ש אמו המנוחה של האיש. כמו כן, הערעור
מעורר תמיהה לאור העובדה שבסעיף 19 לסיכומי האיש בביהמ"ש קמא, הוא טען שעל פי
ההסכם כל רכוש שנצבר בחיים המשותפים שייך לשני הצדדים בחלקים שווים.

3. המשיבה הסכימה לעקור לארץ אחרת שאין לה כל זיקה אליה ושהיא אינה דוברת את
שפתה על מנת להינשא לאיש שהוא עיוור (100% נכות) המבוגר ממנה כמעט בעשור, רק
בעקבות הבטחה שלא יהיו לה בעיות כלכליות ויהיה לה "נכס בטוח" בישראל. ללא הבטחה
זו, היא לא היתה מסכימה להתחתן עם האיש ולהתנתק ממשפחתה. לו היא היתה יודעת
שלאחר כמעט 35 שנים האיש ומשפחתו יתכחשו לכל ההסכמות בין הצדדים, ודאי שלא
היתה נישאת לאיש.

4. היא נישאה לאיש על סמך ההסכם הברזילאי שקבע שיהיה שיתוף ברכוש שייצבר ע"י
הצדדים במהלך הנישואין. ברם, שלושה חודשים לאחר הגעתה לישראל, ושעה שהיא שמה
את מבטחה במשפחת האיש, היא הוחתמה על הסכם ממון אחר הקובע הפרדת רכוש
מוחלטת וקיצונית. האיש ומשפחתו הסבירו לה שעל מנת שההסכם הברזילאי יהיה תקף

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 12972-12-19 פלוני נ' פלונית

- 1 גם בישראל, יש לערוך גם הסכם בישראל ולתת לו תוקף. היא לא שיערה ולא יכלה לשער
2 שמדובר בהסכם אחר שמנשל אותה מכל זכויותיה הרכושיות שהוסכם עליהם בהתאם
3 להסכם הברזילאי. האיש ומשפחתו שכרו עו"ד, שילמו לו את שכר טרחתו ואמרו לה שעליה
4 לומר בבית המשפט שהיא מבינה על מה היא חותמת ומסכימה לאמור בהסכם. מעולם לא
5 נאמר לבית המשפט בישראל שלצדדים היה הסכם ברזילאי וכי ההסכם הישראלי משנה
6 את תנאיו. בית המשפט בישראל לא יכול היה לבדוק את גמירות הדעת שלה, דהיינו האם
7 היא מסכימה לשנות את ההסכם הברזילאי ומבינה את משמעות ויתורה. בהסכם אין כל
8 אזכור לעובדה שנחתם הסכם קודם בברזיל ואין אזכור שהוא משנה את ההסכם שנחתם
9 בברזיל.
- 10
- 11 5. הדבר משמעותי במיוחד, שעה שמדובר באישה צעירה בת עשרים, שאינה יודעת עברית,
12 מצויה לבדה בארץ וסומכת על האיש ומשפחתו. ההסכם קובע הפרדת רכוש מוחלטת
13 וקיצונית, לרבות בהכנסות הצדדים. במהלך השנים הרבות היא פרנסה את האיש ואת
14 המשפחה, חלומה של האיש הוגשם והוא הקים משפחה וכיום האיש מנסה "להוציאה"
15 לאחר חיים משותפים במשך מעל שלושים שנה חסרת כל.
- 16
- 17 6. עמדת האיש ומשפחתו חסרת תום לב. "במקום למצוא לאשל"א מטפלת שעלותה הכספית
18 עולה כדי מיליוני שקלים, מצאה משפחת האשל"א "סטארט אפ". הם יחתנו אותו עם
19 אישה צעירה ותמימה אשר אף תעבוד ותממן את האשל"א. לצורך כך, יבטיחו לה הבטחות,
20 יכרתו עמה הסכם. תוך כדי, ינצלו את תמימותה וחוסר הבנתה, יחתימו אותה על הסכם
21 חדש הסותר את ההסכמות האמיתיות, כך שלאחר למעלה מ- 30 שנה הם יוכלו לזרוק
22 אותה לרחוב ללא שקל !!!".
- 23
- 24 7. הצדדים גרו שבע עשרה שנה בדירה השייכת להורי האיש ב'Y והם נהגו בה מנהג בעלים
25 מהיום שבנייתה הסתיימה ע"י הקבלן ונמסרה להם. בכך הוצג בפניה מצג שהדירה נרכשה
26 עבורם ושייכת להם. נאמר לה ע"י אם האיש שהדירה נרשמה פורמאלית על שמה של האם
27 לצורך קבלת קצבה לדיור עבורם והיא האמינה בכך וסמכה על הבטחת האם שמהותית
28 מדובר בדירה שלהם על אף הרישום.
- 29
- 30 8. דין הערעור להידחות גם מאחר שפסק הדין מושתת על ממצאים עובדתיים והתרשמות
31 מהעדים. מדובר בערעור עובדתי מובהק ואין כל עילה להתערב בקביעות בית המשפט
32 שההסכם בטל בין היתר עקב העדר אישור כדן, חוסר תום לב, עושק, טעות והטעייה.
- 33
- 34

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 12972-12-19 פלוני נ' פלונית

ה. דיון והכרעה

1. לאחר עיון בטענות הצדדים בכתב ובעל פה, אני סבור שדין הערעור להידחות. אין עילה להתערב בממצאים העובדתיים שנקבעו ע"י בית המשפט קמא ולא נפלה טעות ביישום הדין.

2. אכן, הנטל המוטל על כתפי מי שעותר לביטול הסכם ממון שאושר וקיבל תוקף של פסק דין הוא כבד.

כפי שנקבע בר"ע 359/85 טרזה (קורפלש) קנד ואח' נ' ברנד קנד פ"ד לט(3) 421:

"ספק בלבי אם לאחר קבלת אישור להסכם ממון בין בני זוג במעמד שופט... יכול בן זוג להישמע בטענה, שכרת את ההסכם, בניגוד להצהרתו, מרצונו הטוב והחופשי. אם נגרוס אחרת, תתרוקן לכאורה מתוכנה הדרישה לאישור כזה, הבא לפי עצם טיבו וטבעו, להבטיח שבני הזוג יבינו היטב את תוכן ההסכם ויסכימו לו מרצון".

שהרי, כפי שנקבע בע"א 4/80 מונק נ' מונק, פ"ד לו(3) 421 בעמ' 428:

"...קבע המחוקק כי אין תוקף להסכם ביניהם אלא אם משתכנעת ערכאה שיפוטית שההסכם נעשה מתוך רצון חופשי, ללא לחץ, וששני הצדדים הבינו בדיוק במה מדובר ומהן התוצאות האפשריות של חתימתם על אותו הסכם".

3. ברם, מקרה דנן הוא מקרה ייחודי, שבו נפלו פגמים רבים באישור ההסכם ואף נפלו פגמים מהותיים בכריתתו ובצדק קבע ביהמ"ש קמא שיש לבטלו. המשיבה, בת עשרים בלבד, הגיעה כמה חודשים לפני חתימת ההסכם למדינה שהיא כלל לא הכירה לא את שפתה, לא את תרבותה ואף לא נפש חיה אחת למעט המערער ומשפחתו.

4. האישה ידעה שהיא חתמה על ההסכם הברזילאי המסדיר את המשטר הרכושי ואין להתערב בקביעת ביהמ"ש קמא שאימץ את עדותה, שנאמר לה ע"י משפחת האיש שמדובר באותו הסכם והאישור בביהמ"ש נעשה רק על מנת שהוא יוכר גם על פי הדין הישראלי.

5. בניגוד לנטען ע"י המערער, אמו הודתה במפורש שבברזיל נערך הסכם בין הצדדים וזאת בסיוע עורך דין (עמ' 17 שורה 27 עד עמ' 18 שורה 15). לפיכך, תמוה כיצד מעלה המערער

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 12972-12-19 פלוני נ' פלונית

- טענות שלא מדובר בהסכם תקף, שעה שאמו הודתה בחקירתה בביהמ"ש קמא שהצדדים
כרתו הסכם בברזיל שנערך גם הוא ע"י עורך דין.
6. אין מחלוקת שבהסכם לא מוזכר כלל ההסכם הברזילאי והדבר אף לא הוזכר במהלך הדיון
לאישור ההסכם בביהמ"ש קמא. האם לא ידעה להשיב בחקירתה מדוע הועלם קיומו של
ההסכם הברזילאי מההסכם (עמ' 23 שורות 25-28) ועו"ד טלמון כלל לא זכר את הצדדים
ואת אישור ההסכם.
7. לפיכך, משהוסתר בפני בית המשפט שאישר את ההסכם, שכמה חודשים לפני כן נערך
הסכם בברזיל שבמסגרתו הוסכם על שיתוף בכלל הנכסים שייצברו במהלך הנישואין,
לרבות מתנות וירושות, לא יכול היה בית המשפט לברר עם האישה האם היא מסכימה
לשינוי המהותי בהסכם והאם היא מבינה את משמעות הוויתור שנעשה בהסכם.
8. הסתרת ההסכם הברזילאי היה מעשה חסר תום לב מובהק שגרם לכך שלא ניתן לומר
שההסכם נכרת בהבנה מלאה של משמעותו ותוצאותיו. לא ניתן לראות בהצהרת האישה
שהיא מבינה את משמעות ההסכם הצהרה מושכלת ומספקת, שעה שלא נאמר לה כלל
שקיים הבדל מהותי בין שני ההסכמים. וכי מדוע שהיא תוותר על הסכם שקבע שיתוף
בנכסים שיצטברו במהלך הנישואין ותסכים כעבור כמה חודשים למשטר רכושי של הפרדה
מוחלטת? האישה העידה כי: **"אמרתי שאני לא באה לארץ כל עוד אני לא מוגנת באיזושהי
צורה. אז הם הסכימו, זה נחתם מול הרשויות"** (עמ' 3 שורות 21-22). אין כל היגיון שלפתע
כעבור זמן קצר האישה תוותר על ההגנה שניתנה לה ושהיא עמדה על הסדרתה בטרם
שהגיעה ארצה ובטרם שנישאה לאיש. לכן ברור שנפל פגם מהותי באישור ההסכם המצריך
הבנה ברורה של ההסכם ותוצאותיו ע"י שני הצדדים, דבר שלא התקיים בעניינינו.
9. יתר על כן, במקרה דנן האישה לא היתה מיוצגת בייצוג עצמאי ואף נתון זה מהווה נידבך
במערך השיקולים כפי שקבע בצדק ביהמ"ש קמא. ברע"א 6810/97 יהודית בן שושן נ'
רוברט בן שושן, פ"ד נא (5) 375 מציין ביהמ"ש, כי:
- "הליכים בענייני משפחה הם בגדר "דיני נפשות" ממש, אם לא כפשוטו, הרי כמשמעו...
סבורני שעל בתי המשפט לייחס משקל רב יותר מבעבר לחשיבות הייצוג על ידי עורך דין
בהליכים בענייני משפחה".**
10. כב' השופט שנלר קבע בע"מ 1242/04 פלוני נ' פלונית (23.5.05) כי:

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 12972-12-19 פלוני נ' פלונית

1 "... ככלל, על בית המשפט המתבקש לאשר הסכם ממון ו/או ליתן תוקף של פס"ד להסכם
2 הכולל אף הסכם ממון, לבחון, בחון היטב, מדוע נמנע אחד מהצדדים להיוועץ עם גורם
3 חיצוני... כך יש להקפיד שבעתיים בעת שצד לא מיוצג".

4
5 11. במקרה דנן, למרות שההסכם קובע משטר של הפרדת רכוש מוחלטת לרבות ביחס לרכוש
6 שנצבר מהכנסות כל אחד מהצדדים, ביהמ"ש לא בירר עם האישה האם היא מבינה את
7 משמעותו של סעיף זה שמהווה סטייה מהקבוע בחוק יחסי ממון והיה עליו לברר "ברחל
8 בתך הקטנה" האם האישה מבינה את משמעותו של סעיף זה, במיוחד שעה שלא היה לה
9 ייצוג עצמאי. העובדה שהאישה אישרה שהיא קראה את התרגום של ההסכם אינה
10 מספקת. משקיים סעיף מסוג זה בהסכם, הדבר צריך להדליק "נורה אדומה" אצל המותב
11 שדן באישור ההסכם ועליו לשאול וללבן במפורט עם הצדדים האם שניהם הבינו את
12 משמעות הסעיף.

13
14 12. במקרה דנן, נפל פגם נוסף והוא העדר התייצבות הצדדים במועד אישור ההסכם. שהרי,
15 בדיון הראשון שהתקיים ההסכם לא אושר וביהמ"ש דרש המצאת אישור נוטריוני של
16 התרגום לפורטוגזית בטרם שיאשר את ההסכם. בתקנות סדרי דין לעניין הסכם ממון
17 שהותקנו ביום 31.10.73 (שהיו בתוקף לפני תיקון תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד –
18 1984 והתקנת תקנה 258כו') נקבע בסעיף 2 כי:

19
20 "אישור ההסכם ייעשה בלשכת השופט במעמד שני בני הזוג, לפני האישור יסביר בית
21 המשפט לבני הזוג, בשפה פשוטה וברורה, את משמעות ההסכם, ויברר אם בני הזוג עשו
22 את ההסכם בהסכמה חופשית".

23
24 ביום 19.4.88, עת שביהמ"ש אישר את ההסכם, התייצב רק עו"ד טלמון ללא הצדדים
25 ולפיכך, דרישת התקנה הנ"ל, לא התקיימה.

26
27 13. לאור מכלול הפגמים והמחדלים הנ"ל, צדק ביהמ"ש קמא כשקבע שנפלו פגמים מהותיים
28 באישור ההסכם ויש לבטלו.

29
30 14. כמו כן, צדק ביהמ"ש קמא שעה שקבע שיש לבטל את ההסכם אף מחמת עושק.

31
32 סעיף 18 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973 (להלן: חוק החוזים) קובע כי:

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 12972-12-19 פלוני נ' פלונית

1 "מי שהתקשר בחוזה עקב ניצול שניצל הצד השני או אחר מטעמו את מצוקת המתקשר,
2 חולשתו השכלית או הגופנית או חוסר ניסיונו, ותנאי החוזה גרועים במידה בלתי סבירה
3 מן המקובל, רשאי לבטל את החוזה".
4

5 15. שלושה תנאים מצטברים מקימים את עילת העושה: התנאי הראשון מתייחס למצבו של
6 העושה (קיומה של מצוקה, חולשה שכלית או גופנית או חוסר ניסיון), התנאי השני מתייחס
7 להתנהגותו של העושה (ניצול מצבו של המתקשר וחולשתו) והתנאי השלישי הוא שתנאי
8 החוזה הם גרועים במידה בלתי סבירה מן המקובל. במקרה דנן מתקיימים כל התנאים.
9

10 16. בע"א 2041/05 מחקשווילי נ' מחקשווילי (19.11.07), דן בית המשפט העליון בעילת העושה
11 וקבע בין היתר כי:
12

13 "עילת העושה הינה אחד הביטויים הברורים לתפיסה העכשווית של דיני החוזים
14 המציבה גם את הדרישה לצדק והגינות חוזית לצד מתן ביטוי לרצון הצדדים. ... החשיבות
15 היא בעצם ההכרה ביסוד מצפוני מוסרי וערכי שלאורו צריך להיבחן החוזה".
16

17 בית המשפט קבע כי שלושת התנאים לקיומה של עילת העושה שלובים זה בזה וכי:
18

19 "קיימת ביניהם תלות הדדית המתבטאת בכך שככל שמתקיים אחד היסודות באופן
20 מובהק יותר, כן תטה הכף לכיוון המסקנה שמתקיימים היסודות האחרים... ככל שהיחס
21 בין הערכים נוטה יותר לרעתו של העושה, ייטה בית המשפט לשעות לשוועתו גם לגבי
22 יסודותיה האחרים של עילת העושה...".
23

24 17. כפי שצינתי בתמ"ש 14503/05 פלוני נ' אלמוני (2.12.11):
25

26 "במקרים בהם שני הצדדים הם בני משפחה, חזקה כי קיימים יחסי אמון מיוחדים בין
27 הצדדים. כמו כן, ברור שהמודעות של הצד העושה למצב הנפשי של העושה גדולה יותר,
28 כמו גם הפגיעות של הצד העושה ויחסי האמון שהוא מעניק לצד השני. במצבים כאלו
29 יהיה קל יותר להיכנס בשערי עילת העושה".
30

31 מן הראוי להביא אף מדברי כב' השופטת שטופמן בבע"מ 1131/02 נ.צ. נ' כ.ח. ת. (19.6.03):
32

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 12972-12-19 פלוני נ' פלונית

1 "בנוסף לעילות הקבועות בחוק (עושק, כפייה, הטעייה, וכו'), אשר גם אליהן התייחס,
2 וגם עליהן התבסס בית המשפט קמא בנימוקיו לביטול ההסכם, ביסס בית המשפט קמא
3 את ביטול ההסכם על ייחודם של חוזים בדיני המשפחה, הנובע מייחודו של תחום דיני
4 המשפחה. משפט המשפחה דורש גמישות יתר והסתמכות רבה יותר על שיקולים לבר
5 חוזיים ועל עקרונות כללים של משפט, עקרונות של צדק, שוויון, הרצון להגן על החלש
6 והצורך להגן על התא המשפחתי".

7
8 בעמ"ש (ת"א) 43421-03-13 פלוני נ' פלונית (6.3.14) התייחס כב' השופט (כתוארו אז) ברנר
9 לביסוס עילת העושק כאשר מדובר בהסכם שנחתם בין בני זוג וציין כי:

10
11 "כאשר עסקינן בחוזה הנכרת בין בני זוג, יש מקום להקל במידת מה בדרישות הראייתיות
12 לשם ביסוס טענה בדבר קיומו של עושק. לא הרי מצבו הנפשי של אדם, הנקשר בחוזה
13 מסחרי מחמת לחץ כלכלי כזה או אחר, כהרי מצבו של בן זוג המתקשר בחוזה עם שותפו
14 לחיים. על כן, בעוד שבמקרה הראשון נדרוש כתנאי לקיומה של עילת העושק ראיות
15 ממשיות על כך שמצבו של המתקשר היה קשה במיוחד, עד כדי הסטה מוחלטת של
16 שיקול דעתו מן הנתב הנכון, כאשר על הפרק ישנם שיקולים של מדיניות משפטית
17 המחייבים הגנה על ביטחון המסחר, הרי שכאשר עסקינן בבני זוג, קל הרבה יותר להגיע
18 למצב של עושק, גם אם בעיניים חיצוניות ואובייקטיביות, לא תמיד ברור על מה ולמה
19 איבד אחד מבני הזוג את שיקול דעתו וכוח רצונו מפאת לחצו של בן הזוג האחר. במילים
20 אחרות: במצבים של סכסוך בין בני זוג, בתוך הבית פנימה, קל הרבה יותר להיקלע למצב
21 של עושק מאשר במצבים של סכסוך מסחרי, ומכבש הלחץ הרגשי בין בני זוג, עלול לפעול
22 את פעולתו באופן דרמטי על רצונו של אחד מבני הזוג".

23
24 19. במקרה דנן, במועד אישור ההסכם האישה היתה צעירה בת עשרים, עולה חדשה שלא
25 הכירה את ישראל ואת שפתה ותרבותה. היא היתה תלויה לחלוטין במשפחת האיש וחוסר
26 ניסיונה היה מובהק ובולט. האיש ניצל מצוקה זו ואת חוסר ניסיונה המוחלט של האישה
27 וגרם לחתימתה על הסכם ממון שתנאיו גרועים יחסית למקובל, במיוחד שעה שהצדדים
28 חתמו כמה חודשים לפני כן על הסכם ממון שקבע שיתוף בכל הנכסים שהצדדים יצברו
29 בחיים המשותפים, לרבות מתנות וירושות. לפיכך, בדין ובצדק קבע ביהמ"ש קמא
30 שההסכם בטל אף מחמת עושק.

31
32 20. אין להתערב גם בקביעת ביהמ"ש קמא שהאישה חתמה על ההסכם עקב טעות והטעייה.

33
34 סעיף 15 לחוק החוזים קובע כי:

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 12972-12-19 פלוני נ' פלונית

"מי שהתקשר בחוזה עקב טעות שהיא תוצאת הטעיה שהטעהו הצד השני או אחר מטעמו, רשאי לבטל את החוזה; לענין זה, "הטעיה" - לרבות אי-גילויין של עובדות אשר לפי דין, לפי נוהג או לפי הנסיבות היה על הצד השני לגלותן".

ארבעה יסודות נדרשים לצורך הוכחת העילה: קיומו של חוזה; קיומה של טעות; קיומה של הטעיה מטעם צד לחוזה או מי מטעמו וכן קשר סיבתי כפול בין ההטעיה לטעות ובין הטעות להתקשרות בהסכם. על פי סדר הזמנים המוצב בסעיף צריכה ההטעיה לגרום לטעות והטעות צריכה להניע את הקשר החוזי (ראו: פרופ' ג' שלו וד"ר א' צמח דיני חוזים (מהדורה רביעית, 2019) 381, 382; ע"א 10745/06 קרן אזולאי ואח' נ' המכללה האקדמית אורט ע"ש סינגאלובסקי- פולק ת"א (13.7.09)).

בעמ"ש (ת"א) 7907-03-16 פלונית נ' פלוני (25.7.17) מתייחסת חברתי כב' השופטת רביד לעילת הטעיה ומציינת כי:

"בסיפא לסעיף 15 הנ"ל נקבע כי הטעיה משמעה גם אי גילויין של עובדות, אשר צד היה צריך לגלות. בהתחשב בכך, שנקבע, כי בין בני זוג עומדת חובת גילוי מוגברת, בית המשפט עליון קבע חובה רחבה לגילוי נאות הדורשת מצד למשא ומתן לתת מידע ולא רק תשובה לשאלות (ע"א 741/01 קוט נ' עזבון ישעיהו, פ"ד נז(4) 171), וכן כאשר צד להסכם המודע לטעויות הצד השני, מוטלת עליו חובה לסלק את הטעויות הללו (ע"א 578/88 טפחות נ' נצר, פ"ד מג(3) 828, 835) וכן גם כאשר הצד השני יכול היה לגלות עובדות בכוחות עצמו, חובה לגלות לו עובדות חשובות...".

21. אין להתערב בקביעת ביהמ"ש קמא שקבע שהאישה חתמה על ההסכם עקב טעות והטעייה. התקבלה גרסת האישה שנאמר לה שההסכם הוא נוסח בעברית של ההסכם הברזילאי והוא נחתם ומאושר שוב רק על מנת שיהיה לו תוקף גם בישראל. האישה העידה כי: "לא ידעתי שמדובר בהסכם חדש...באתי לארץ ולא הסבירו שאני חותמת על הסכם חדש. אמרו לי שהכול כדי לקבל תוקף על ההסכם" (עמ' 4 שורות 9-1)... האמנתי שזה כדי לתת תוקף להסכם שחתום... הייתי שקטה שיש הסכם שמגן עלי... (שם שורות 32-33)... למה שאחשוד באנשים שהכרנו?... אני האמנתי בצורה עיוורת שהם רוצים את טובתי" (עמ' 5 שורות 9-7).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 12972-12-19 פלוני נ' פלונית

22. אין גם כל עילה להתערב בשיעור ההוצאות שנפסקו לחובת המערער, שעה שהמערער ניהל
הליך מלא וביהמ"ש קמא קבע שגם התנהלות המערער בהליך היתה נגועה בחוסר תום לב.

23. **סיכומו של דבר** : אמליץ לחברותיי לדחות את הערעור, לחייב את המערער בהוצאות בסך
של 40,000 ₪ ולהורות שהערובה שהוא הפקיד תועבר למשיבה על חשבון ההוצאות.

נפתלי שילה, שופט

השופטת עינת רביד, אב"ד:

אני מסכימה.

עינת רביד, שופטת, אב"ד

השופטת נועה גרוסמן:

אני מסכימה.

נועה גרוסמן, שופטת

הוחלט כאמור בפסק דינו של כב' השופט שילה.
פסק הדין מותר בפרסום בכפוף להשמטת פרטים מזהים.

ניתן היום, כ"ד חשוון תשפ"א, 11 נובמבר 2020, בהעדר הצדדים.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 12972-12-19 פלוני נ' פלונית

נועה גרוסמן, שופטת

נפתלי שילה, שופט

עינת רביד, שופטת, אב"ד

1
2
3
4